

TANITMA YAZILARI

ANTON C. SCHAEGLINGER, *Die Schreiben Süleymans des Prächtigen an Vassallen, Militärbeamte, Beamte und Richter. Aus Dem Haus-, Hof-, und Staatsarchiv zu Wien, Viyana (Wien) 1986, 2 cilt. İlki: Transkriptionen und Übersetzungen* altbaşlığı ile, XXVIII+84 sayfa İkincisi, *Faksimile* başlığı altında vesikaların fotokopilerini içerir. Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 183. Band.

Viyana şehrinin Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından kuşatılışının 300. yılı vesilesiyle yapılan bir dizi neşriyat esnasında Kanunî Sultan Süleyman dönemine ait belgelerin neşri güzel bir rastlantı oldu. Zirâ 1986 yılı Kanunî Yılı olarak muhtelif ülkelerden sergilerin açılmasını ve ayrıca bu devir hakkında çok sayıda eserin çıkışını da hızlandırdı. Şimdi ise Kanunî Sultan Süleyman devrinde Erdel Beyleri ile Budin, Tameşvar Sancak Beylerine ve oranın kadılarına yazılan belgelerin neşri elimizdedir.

Neşri gerçekleştiren sayın müellif daha önceden de Kanunî Süleyman tarafından V. Şarl (Şarlent, Carolus Magnus), I. Ferdinand ve II. Maximilian gibi devrinin Roma-Germen devlet adamlarına gönderdiği bir dizi vesikayı neşretmişti. Şimdi bu devir üzerindeki çalışmalarına devam eden araştırmacı, bu yayını gerçekleştirmekle üzerine düşen görevi yerine getirmiştir. Vesikalarn tanıtımı, açıklanması, hepsinden mühimi fotokopilerinin verilmesi gibi güç bir konu, vesika neşredenlerin büyük bir derdidir. Türk âlemi ile en fazla ilişki içinde bulunan devletler arasında sayılan Avusturyalılar böyle bir mirasa sahip oldukları için, araştırma ve yayın konularında da başarılı oldular. Geçen yüzyıldan beri bir arayış içinde iken, şimdi bu gereksinmelerini büyük ölçüde gidermiş bulunuyorlar.

Bu kitap içinde 46 tane belgenin örnek bir neşrine sahip bulunuyoruz. Bunlar, Divân'dan çıkan aslı metinler, resmî sûretler ve bazen de oradaki tercümanlar ve kâtipler tarafından çıkarılan sûretlerden meydana gelmiştir. "Sûret-i hükm-i padişâhi budur ki nakl olundu" veyahut da doğrudan ilgili kişiye bağlı görevliler tarafından çıkarılan sûretlerin devlet ricâli tarafından nasıl bir bürokratik işlem yaptırıldığını incelemek ayrı bir çabayı gerektirmekle beraber, bu kitap içinde topluca birarada bulunmaları, sınırlı da olsa bir kısım sorunlara yaklaşmayı sağlamaktadır.

Eser, geleneğe bağlı olarak, vesika neşrinde izlenen metodu bir kere daha burada tekrar etmiştir. Bu vesikalar üzerinde, Osmanlı tarihçisi Hammer çok önceden durmuş ve bir de katalog hazırlamak istemiş ise de zaman ve imkân bulamamıştı. Fakat gene de bu alanda öncü bir yer edinmiştir.

Schaendlinger, belgelerin özellikleri ve yararılarını meydana getiren konuları ayrıntılı olarak ele almıştır. Vesikalarn otantikliği üzerinde bilgi veren ve "erkân" tabiri olarak bildiğimiz bu sıralama "davet" ile başlar ve tarihleme ile yazıldığı mekânı işaret etmeyle tamamlanır. Sayfa XXIV ile XXVIII arasında belgelerin Almanca özeti verilmiş ve birbirine bağlı belgelere de atıflar yapılmıştır. Bu belgelerin dış bir arşivde bulunma sebebi de, ilgi-

sinden dolayı ikinci bir nüshanın buraya gönderilmesi veya ilgili memurların ellerindeki vesikayı işin tamamlanması için bırakmaları akla gelebilir.

XVI. asır Rumeli siyasetinin mühim bir kısmını aydınlatan bu belgeler külliyyatı, tarihçiler kadar belgebilimi üzerinde çalışanların en kıymetli kılavuzu olacaktır. Kuşe kağıdına gayet okunaklı basılan tıpkıbasımlar, bu tarz çalışmalarda aslının hiç bir şekilde ihmal edilmemesi gerektiğini ispat etmektedir.

PROF. DR. MAHMUT H. ŞAKIROĞLU